

דבר תורה לשלחן שבת

מתורת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א
רבה של תל ציון, ראש ישיבת פלא יועץ

פלא יועץ

אמרו רז"ל: אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש. אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ. ובית המדרש הוא המקום שלומדים בו תורה רבים. וראוי לייחד מקום בכל עיר ועיר שיהא מיוחד לבית המדרש ללמוד תורה רבים.

אם יש תלמידי חכמים בעיר, יאספו כלם כאחד מדי יום יום או לילה ללילה, ויהיה להם קביעות ללמד בעיון ופלפול במקום שלבם חפץ בגפ"ת או בפוסקים וכדומה. כי אמרו רז"ל: אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות, ואין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ולשאר עמא דארעא יהיה להם מקום קבוע ללמוד רבים סדר 'חק לישראל', ובערב גם כן ילמדו רבים מקרא משנה, ויקחו להם איזה תלמיד חכם שיידרוש להם דברי אגדה ודינים ומוסר, ובזה יקיימו 'והגית בו יומם ולילה'.

וכן בכל ליל הששי יקבעו מדרש וילמדו דינים לדעת את חקי האלהים ואת תורותיו, ושאר למודים כגון, משניות, אדרא, תהלים. ומה טוב ומה נעים ללמוד פעם אחת בשבוע סדר תרי"ג מצוות לקים 'ונשלמה פרים שפתינו'.

(רבנו אליעזר פאפו

ספר "פלא יועץ" ערך 'בית המדרש')

ברכת ה'מן'

הוא הלחם אשר נתן ה' לכם (טו, טז)

בזוהר הקדוש (בשלח דף סב:) מפורש שעם ישראל היו לוקטין את המן ומברכין עליו, וז"ל: "אינון בני מהימנותא נפקי ולקטי שמא קדישא עליה". וכפי שמובן, שבירכו עליו "ברכת הנהנין". והנה מאחר ש"לחם משנה" בשבת קודש למדנו מענין ה"מן" וכן כל השלש סעודות שחייב אדם, הכל כענין אכילת המן וכמ"ש בגמרא (שבת קיז:). נמצא שהמה שוין. ומעתה כשם שאנו מברכין "המוציא לחם מן הארץ" כן המה היו מברכין המוציא לחם מן "השמים", כי הלא אי אפשר שהיו מברכין המוציא לחם מן הארץ, שהרי אינו מהארץ. ובאמת כ"כ בספר חסידים (הוצאת מקיצי נרדמים סי' תתתמ) שהיו מברכין "הנותן לחם מן השמים", וכ"כ רבנו חיים פאלאגי בספרו נפש חיים (מערכת מ אות קו) שהיו מברכין "המוציא לחם מן השמים", ורבנו יוסף חיים כתב (בתורה לשמה סי' סג) "הממטיר לחם מן השמים". וראה בירחון אור תורה תשרי תשל"ו (עמ' קסג).

אכן יש לשאול, אחרי שהמן אינו חמשה מיני דגן איך יברך המוציא "לחם". וי"ל שאולי זה היה ג"כ ממש "דגן", רק משמים, והיה נס וכמו שיש בגמרא (מנחות סו:). "חיטין שירדו בעבים", שיש פירשו שירדו בנס. ע' רש"י ותוספות שם. ולכן נקרא לחם. עוד יש לומר דאמנם סתם "לחם" הוא חמשה מיני דגן ולכן אנחנו ג"כ צריכין לקיים בשבת סעודה בלחם של דגן (וכן בפסח לחם עוני), מ"מ הקב"ה קרא לו "לחם" יהיה מאיזה חומר שיהיה, ויתפרש "לחם" היינו מזון או שובע.

ועפ"ז בטלה טענה לומר כשם שהם אכלו דבר שאינו חמשת מיני דגן כן אנחנו נאכל בשבת לחם מדבר שאינו מחמשת מיני דגן, כי להאמור אינו, וכבר נתנה תורה ונתחדשה הלכה.

ונשאל רבנו יוסף חיים בשו"ת תורה לשמה (סימן סג) הרי כל האכילות והברכות המה לברר הטוב מהרע וכו', א"כ הרי "מן" שירד מהשמים הוא בודאי זך וא"צ בירור, ואיך בירכו. או שמזה נוכיח שלא היו מברכין (וזה א"א, שבזוהר מפורש שבירכו). והשיב הרב: שאפילו תאמרו שאין בירור, מ"מ הרי צריך לשבח וליתן תודה להקב"ה שהוריד להם מן לאכול.

כבר ידוע שעל ידי ירידת המן במדבר, נעשו ישראל בעלי אמונה, כי כל אחד עיניו צופות מה יהא למחר ואיך יאכיל ילדיו אם ח"ו פתאום לא ירד, וכמו שאמרו בגמרא (יומא עו). ולכן "פרשת המן" היא סמל לבטחון. ומה שאמרו ש"האומר פרשת המן מסוגל לפרנסה", כי הענין הוא: שעל ידי שקורא הסיפור ומבין איך שלא היה להם על מה לסמוך רק על ה'! - והוא לא עזבם, כמו כן אנחנו. וה' יזכנו.

ובבעל הטורים (פרשת בשלח שם פסוק טז) כתב: "זה הדבר אשר צוה וגו' תקחו". שבפסוק הזה יש כל הכ"ב אותיות בלא יוצא מהכלל. ללמדך: כל המקיים ה"תורה" (רמז להאותיות) אזי הקב"ה מזמין לו פרנסתו בלא טורח. עכ"ד הקדושים. ולכן עלינו להתחזק בתורה ולא ליטוש אותה ואת ספסליה, והוא לא יעזבנו.

שואל ומשיב

נערך על פי תשובות שהשיב מורנו הרב שליט"א בכתב ובעל פה.
כאן הובאו המסקנות בקצרה, ועוד חזון למועד אי"ה

הקדמת סגירת נעל שמאל תחילה

שאלה: האם יש ענין גם בנעליים בלי שרוכים אלא עם סקוצ' וכדו', לסגור את שמאל לפני ימין כמו בקשירה, או שזה ענין דוקא בקשירה, שדומה לתפילין וכדו'.

תשובה: הנה המעיין בגמרא (שבת סא.) יראה שמי שסובר ימין תחילה זהו בין בהנעלה בין בקשירתו וכן למ"ד בשמאל בזה ובה. אבל מחמת שיש ב' סברות אמר (שם): ירא שמים יוצא ידי שניהם ולפיכך נועל ימין ואח"כ שמאל, אך קושר שמאל תחילה. ע"ש. ולפי"ז אם ינעול ויסגור הסקוצ' ימין ואח"כ שמאל, א"כ לא כיבד ספק הגמרא. וא"כ מסתבר שגם בסקוצ' ג"כ ינהוג כך.

הטבלת בלנדר מתפרק

שאלה: בלנדר ידני האם צריך להטביל הסכין. ואם גם את הפלסטיק המחובר לו.
תשובה: אפשר להטביל הן מפורק הן שלם, וכמ"ש הגר"צ פסח פראנק זצ"ל בשו"ת הר צבי (יו"ד סימן קח) גם נדפס בספר הטורים (על יו"ד סימן קכ), וכ"כ בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סימן עז). וכאשר מטביל מפורק אין צריך להטביל הפלסטיק. אבל יברך כשמטביל את סכין המתכת, וגם יחמיר להטביל את הפלסטיק.

שימור לחתן ע"י קטן

שאלה: האם קטן מועיל ל"שימור" עבור חתן וכלה.
תשובה: נראה דמועיל, כי הרי חתן וכלה שצריכין שימור זהו מפני שמתקנא בהן השטן (ע' בברכות נד: בפירוש"י ורבנו יונה שם). וכל שיש "שני" בני אדם אינן מזיקין כמ"ש בברכות (ג:). ע"ש. וע' שו"ת מציון אורה ח"א חאה"ע (סימן ד).

שאלות ניתן להפנות לת.ד. 57124 ירושלים, או בפקס: 02-9709118,

או דרך מערכת הגליון בדוא"ל: dvartora1@gmail.com

אבן יקרה

היה זה בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה, ימות החורף של שנת תרע"ו, ליל ט"ו בשבט הגיע, והרבי - הרה"ק רבי דוד מלעלוב זצ"ל ערך את שלחנו הטהור, אך איש לא הגיע ל"טיש". המלחמה השתוללה בחוץ במלוא עוזה, מגפות ומחלות הפילו חללים רבים בחוץ והרבי ישב לבדו ליד שלחנו.

לפתע נפתחה הדלת, וילד קטן, בנו של אחד החסידים, נכנס פנימה. הילד הנובך סיפר לרבי שאביו, אמו וכל בני משפחתו נפלו למשכב והם בסכנת חיים.

פרץ רבי דוידל' מלעלוב בבכי מר ואמר: "רבנו של עולם! שמחתי בחגה של ארץ ישראל והיא הושבתה! אמור לצרותינו די!". הרבי מיהר ופנה אל הילד במאור פנים, הוציא פרי מערימת פירות ארץ ישראל שהיו מונחים לפניו והושיט לו אותו, באומרו: "הא לך את הפרי, הבא אותנו לביתך, ובטוחני כי בזכות פירות ט"ו בשבט יזכה אביך לראות ממך פירות". ואכן הוריו של הילד הבריאו והם ראו פירות טובים ומתוקים מאותו ילד.

(פירותיך מתוקים)

הגליון לע"נ הגה"ק רבי דניאל פריש זצוק"ל בעל "מתוק מדבש". נתבש"ם י"ד שבט תשס"ה

הגליון יוצא לאור על ידי מוסדות "מתן תורה" (ע"ר). ת.ד. 57124 ירושלים
לקבלת הגליון בדוא"ל שלחו ל: dvartora1@gmail.com